

РЕЦЕНЗІЇ

УДК 316.772.2:81'272

Глущенко В. А.

**РЕЦЕНЗИЯ НА НАУКОВУ МОНОГРАФІЮ:
ЗЕРНЕЦЬКА АЛЛА АНАТОЛІВНА. ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ СИСТЕМА
ВЕРБАЛЬНО-КОММУНИКАТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
(КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ АСПЕКТ) / А. А. ЗЕРНЕЦЬКА. – ХАРКІВ, 2014. – 352 С.**

У просторі сучасного філологічного знання комунікативній лінгвістиці (порів. також терміни – назви деяких дисциплін: *мовленнева (мовна) комунікація; теорія та практика мовленнєвої (мовної) комунікації; основи мовленнєвої (мовної) комунікації* тощо) безперечно належить одне з провідних місць – ця думка підтримується практично усіма дослідниками, які тим або іншим чином стикаються з комунікативно-лінгвістичною проблематикою. Підтвердженням цього, до речі, є і включення останніми роками у навчальні плани вищої школи (перш за все – для студентів різних філологічних спеціальностей, але не тільки) низки дисциплін комунікативно-лінгвістичного спрямування: “Основи мовленнєвої (мовної) комунікації”, “Теорія та практика мовленнєвої комунікації”, “Комунікативні стратегії” та інших.

Водночас кожний як з фахівців-теоретиків, так і – особливо – викладачів вищої школи при заглибленні у проблематику комунікативної лінгвістики або при викладанні мовознавчих предметів комунікативного спрямування неодноразово стикався з труднощами, що обумовлені, з одного боку, недостатньою лінгвістичною (та/або лінгвометодичною) визначеністю основних понятійних категорій, якими оперують зазначені дисципліни, з іншого (як не парадоксально це виглядає) – багатотлумачністю цих категорій. Хоча останнє можна вважати і абсолютно передбачуваним, оскільки комунікативна лінгвістика, що сформувалася на перехресті декількох наукових областей, використовує переважно “запозичений” термінологічний фонд, який також є у розпорядженні теорії комунікації (загальної), психології, філософії, публік рілейшнз та інших галузей.

Наукова монографія А. А. Зернецької “Функциональная система вербально-коммуникативной деятельности (компетентностный аспект)”, звичайно, не вирішує повністю кола проблем, що наявні на сьогодні у комунікативній лінгвістики, але все ж таки дозволяє багато з них прояснити та певним чином впорядкувати, викласти більш системно. Відповідно це стосується і процесу викладання дисциплін комунікативного циклу (як у вищій, так і, можливо, у середній школі) – автор, серед іншого, пропонує оригінальні шляхи більш ефективного їхнього вивчення.

Перша частина монографії, що рецензується, містить багатоаспектний і у той же час суворо логічно вибудований аналіз процесу розвитку моделювання вербально-

комунікативної діяльності (до того ж, у його *діахронічно-синхронічному аспекті* – що є, на наш погляд, особливо цінним), а також аналітичний опис термінологічного фонду комунікативно-лінгвістичної галузі. Крім того, у цій частині дослідження, на основі ретельного аналізу розставлено, так би мовити, крапки над “і” у розумінні низки принципово важливих для подальшого осмислення проблем комунікативної лінгвістики аспектів. Окремий підрозділ присвячено методологічному обґрунтуванню *функціональної системи вербально-комунікативної діяльності* (ФС ВКД), розкриття суті якої власне і є основним сенсом монографічного викладення.

Розгорнутій характеристиці функціональної системи вербально-комунікативної діяльності (ФС ВКД) присвячено другий розділ монографії, один з двох власне дослідницьких. Основні акценти тут зроблено, по-перше, на оптимізації структури ФС ВКД при її ускладненні; по-друге – на порядку функціонування ФС ВКД у її проєкціях на мовленнєву діяльність, мовленнєву поведінку та мовленнєву дію.

Наукова новизна та практична і теоретична значущість монографічного дослідження А. А. Зернецької сконцентрована, на нашу думку, саме у запропонованій нею **функціональній системі** вербально-комунікативної діяльності: уявляється, що ця модель виглядає більш глибокою, послідовною та розгалуженою, ніж усі існуючі на сьогодні моделі вербальної комунікації; це ж – як наслідок – дозволяє інтерпретувати ключові понятійні категорії теорії та практики мовленнєвої комунікації на якісно новому рівні.

У третьому розділі рецензованої монографії йдеться про *комунікативну компетенцію*, надзвичайно важливу для проведеного дослідження категорію – саме її автор розглядає як базу знань та вмінь вербально-комунікативної діяльності. Проаналізовано структурно-змістові складові комунікативної компетенції (*лінгвістичну, пресупозиційну та діяльнісну* компетенції), а також охарактеризовано можливі рівні володіння нею. Ця частина роботи відрізняється виразним методичним компонентом, що відповідно зумовлює і більш наявну практичну значущість викладеного матеріалу. Представлені у цій частині результати дослідження можуть бути, з нашої точки зору, ефективно використані при вирішенні багатьох проблем методичного характеру – перш за все при навчанні мовам (як рідній, так і іноземним) як у загальноосвітніх середніх закладах різного типу, так і у вищій школі (своєчасне і точне визначення рівня комунікативної компетенції тих, хто оволодіває мовою, дозволить більш вірно обирати методи та прийоми навчання, диференційовано підходити до цього процесу тощо).

Монографічна робота А. А. Зернецької, таким чином, у цілому справляє надзвичайно позитивне враження, є глибоким, оригінальним та безперечно цікавим дослідженням. Водночас монографія викликає і певні міркування – так, на наш погляд, дещо порушено баланс між теоретичною частиною та матеріалом, що ілюструє викладені положення; можливо, слід було б представити текстові підтвердження не настільки великими за обсягом фрагментами, а більш розгалужено, у вигляді своєрідних “конкретизаторів” кожного з описаних явищ.

Монографія А. А. Зернецької “Функциональная система вербально-коммуникативной деятельности (компетентностный аспект)”, з нашої точки зору, безумовно є дослідженням, якому притаманні актуальність, наукова новизна, теоретична та практична значущість. Немає сумніву, що це джерело буде вельми корисним для усіх науковців, що стикаються з розв’язанням комунікативно-лінгвістичних проблем, а також для фахівців у майже усіх галузях прикладного мовознавства.